

Avaluació de l'activitat grupal

Joan Maria Senent Sánchez
Maria del Pilar Martínez Agut

PID_00171726

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. L'evolució de la vida i la producció del grup	7
2. L'avaluació com a procés de presa de decisions	9
3. Tècniques d'avaluació de l'activitat grupal	14
3.1. Avaluació contínua: les tres opcions	14
3.2. Avaluació per l'expressió plàstica: la plàstica del foli	15
3.3. Avaluació per l'expressió musical: registres musicals	16
3.4. Avaluació per l'expressió corporal: la falla	17
3.5. Avaluació per l'expressió escrita: correspondència anònima	18
3.6. Avaluació per l'expressió oral: qualificatius	19
3.7. Avaluació per la quantificació: la diana	20
3.8. Avaluació global: el dau	21
3.9. Avaluació global: els colors	22
Resum	24
Glossari	27
Bibliografia	28

Introducció

En qualsevol procés de dinamització grupal ens hem d'aturar en diversos moments per avaluar-los. És una de les condicions perquè el procés resulti eficaç i satisfactori tant des de la dimensió productiva com des de la dimensió relacional.

Hem d'enfocar l'avaluació com un procés de presa de decisions, per la qual cosa caldrà fer-la quan aquestes decisions tinguin sentit, és a dir, quan tinguin alguna repercussió sobre l'objecte de l'avaluació. Sens dubte, una avaluació final té una repercussió de vegades emotiva, en d'altres organitzativa cap a futures experiències, cosa que cal no menystenir, però no hauria de ser l'única repercussió possible, ja que el grup accepta una línia de conducta en la qual amb prou feines hi ha canvis.

L'eficàcia de l'avaluació va necessàriament lligada a l'elecció correcta dels instruments i de les formes que s'utilitzaran. Aquesta elecció la determinen decisions anteriors.

El procés de presa de decisions és, per tant, l'esquelet de l'avaluació, la columna vertebral. L'instrument amb què farem aquesta avaluació no hauria de ser triat a l'atzar, sinó que hauria de ser conseqüència de les decisions preses, que, en conjunt, configuren un sistema d'avaluació que requereix un instrument determinat per a poder-la dur a terme.

Objectius

En aquest mòdul plantegem com a objectiu bàsic l'avaluació de l'activitat grupal mitjançant el coneixement d'aquesta fase de la vida de grup i la presentació de tècniques grupals adequades. Per a això es concreten els objectius específics següents:

1. Entendre el concepte i els fonaments de l'activitat grupal.
2. Comprendre l'activitat grupal com un procés de presa de decisions.
3. Saber plantejar la combinació de decisions sobre l'activitat grupal en el plantejament de l'avaluació.
4. Conèixer una mostra de tècniques d'avaluació grupal i saber-les aplicar en situacions adequades.

1. L'evolució de la vida i la producció del grup

En qualsevol procés de dinamització grupal ens hem d'aturar en diversos moments per avaluar-los. És una de les condicions perquè el procés resulti eficaç i satisfactori tant des de la dimensió productiva com des de la dimensió relacional.

És evident que podem avaluar cada un dels exercicis de dinàmica grupal que fem, però molts cops això només té sentit quan són exercicis llargs, complexos i intensos en els quals els membres del grup han tingut una vivència susceptible de ser examinada des d'angles diferents. En canvi, quan ens referim a un procés de dinamització grupal determinat, i no a un exercici concret, és absolutament necessari avaluar-lo en diversos moments, almenys en l'etapa intermèdia i en el moment final.

Passa el mateix quan ens referim a l'avaluació de l'activitat grupal, que sol ser l'objecte habitual de les tècniques d'avaluació. De la mateixa manera que en els processos de dinamització, l'avaluació en els moments finals de l'activitat és molt important per a reflexionar sobre el que s'ha fet, però no permet modificar conductes o plantejaments que durant l'activitat s'han posat en pràctica.

En qualsevol procés de dinamització grupal ens hem d'aturar en diversos moments per avaluar-lo.

Exemple

En determinades disciplines, l'avaluació és un procés molt dur, com observem en les pel·lícules *Billy Elliot*, de Stephen Daldry (2000), i *Fama*, d'Alan Parker (1980) (nova versió dirigida per K. Tancharoen, 2009).

El 1984, durant una vaga de miners al comtat de Durham, al nord d'Anglaterra, els enfrontaments entre piquets i policia són a l'ordre del dia. Entre els que protesten amb més vehemència hi ha Tony i el seu pare. Aquest últim s'ha entestat que un altre fill seu més petit, Billy, d'onze anys, rebí classes de boxa. El noi té un bon joc de cames, però no té

gens bon cop. Un dia, al gimnàs, Billy es fixa en una classe de dansa que fa la senyora Wilkinson, una dona de caràcter sever. Convidat a participar-hi per la filla de la profesora, Billy s'interessa per aquesta activitat...

Un grup de joves músics i ballarins es prepara en una acadèmia de música i ball de Nova York per poder triomfar en el món de l'espectacle. Va tenir un gran èxit de taquilla i, arran d'això, se'n va fer una sèrie de televisió.

Per això, hem d'enfocar l'avaluació com un procés de presa de decisions, per la qual cosa caldrà fer-la quan aquestes decisions tinguin sentit, és a dir, quan tinguin alguna repercussió sobre l'objecte de l'avaluació. Sens dubte, una avaluació final té una repercussió de vegades emotiva, en d'altres organitzativa cap a futures experiències, cosa que cal no menystenir, però no hauria de ser l'única repercussió possible, ja que el grup accepta una línia de conducta en la qual amb prou feines hi ha canvis.

Mitjançant les tècniques de grup, l'avaluació és un procés de presa de decisions en el qual l'última serà quin exercici concret convé desenvolupar, però per arribar a aquesta última decisió hem hagut d'anar delimitant quin tipus d'avaluació volem fer. Això exigeix una certa resistència a la tendència que avaluar és preguntar simplement el que ha semblat bé o malament de l'activitat que s'ha fet. És justament aquesta actitud la que ens sol portar a fer avaluacions finals ràpides, amb poca participació i poques possibilitats que realment incideixi en el grup.

Reflexió

Per què és important l'avaluació i com la podem dur a terme?

2. L'avaluació com a procés de presa de decisions

La primera decisió que cal prendre és sobre **quan** volem fer l'avaluació. Des d'aquest punt de vista, l'avaluació pot ser:

- a) Inicial: quan volem saber els coneixements o les actituds previs a l'inici d'una activitat determinada.
- b) Intermèdia: feta a meitat d'un procés o d'una activitat complexa, cosa que ens permet intervenir en el seu desenvolupament.
- c) Final: al final del procés o activitat. És una de les avaluacions fixes, que no impedeix que també es puguin fer les anteriors.

Un cop presa aquesta decisió, hem d'afrontar una segona decisió: **què** volem avaluar, és a dir, sobre què enfocarem la nostra avaluació, i aquí tenim diverses opcions, no necessàriament incompatibles entre elles:

- a) Avaluar el resultat de l'activitat, és a dir, l'eficàcia que el grup ha mostrat mentre la feia, quin ha estat el rendiment del grup.
- b) Avaluar el procés que el grup ha desenvolupat per a arribar al final de l'activitat, els passos que ha anat fent i les decisions que ha pres mentre durava.
- c) Avaluar les relacions que hi ha entre els membres del grup durant el desenvolupament de l'activitat.
- d) Avaluar la metodologia de treball que ha utilitzat el grup, i relacionar-la amb el resultat de l'activitat que estem avaluant.

Una tercera opció és decidir **qui** avaluarà el procés de dinamització o de l'activitat concreta que es vol avaluar. Hi ha dues opcions:

- a) És evident que les vivències i el resultat del treball tant en l'àmbit d'una activitat com del procés han de ser avaluades pel grup que les ha generat, inclòs l'animador, si ha compartit aquestes vivències.
- b) En canvi, els aspectes més tècnics de la dinamització, com la metodologia, els exercicis utilitzats, etc., han de ser avaluats per l'animador o els animadors, ja que el grup potser no té, i no cal que la tingui, la competència necessària per a avaluar-los.

Un quart plantejament és **de quina manera** es farà l'avaluació, i en conseqüència amb això plantejarem que l'avaluació pot ser **anònima**, si ens interessa el que es diu però no qui ho diu; pot ser **pública**, de manera que sabrem el que es diu i qui ho diu, i finalment es pot fer només amb una persona o amb un petit grup, de manera **privada**. En el primer dels casos els participants tenen molta més llibertat per a compartir les seves idees, mentre que en el segon reforcem l'autoestima grupal si presumim que l'avaluació serà positiva. L'avaluació privada la farem quan ens interessa especialment l'opinió d'una persona o d'un petit grup.

El cinquè aspecte de l'avaluació i possiblement el més decisiu respecte a la seva eficàcia és decidir **amb quins instruments** es farà l'avaluació, és a dir, amb quins instruments, formes d'expressió, etc. Massa sovint l'avaluació es fa de manera ràpida, ja que al final sempre hi ha presses, i de manera verbal, habitualment oral. Altres vegades, en processos més formals, es passa l'habitual qüestionari que, independentment de l'activitat, sol respondre sempre als mateixos paràmetres.

Exemple

El diari és un instrument molt usat per a fer avaluacions, com es veu en el *Diari del Greg*, en què un noi anota el que li passa el primer any de secundària i en fa una valoració.

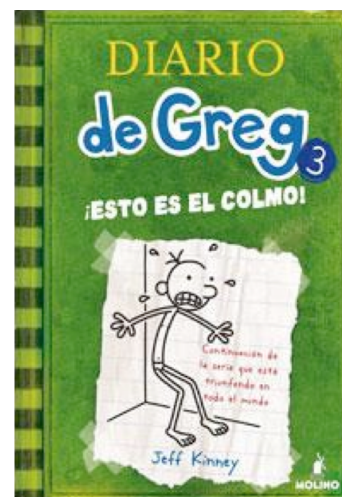
Diari del Greg (*The diary of a Wimpy Kid*) és un llibre que conté les aventures de Greg Heffley, un noi de dotze anys que ens explica, mitjançant el seu diari, totes les històries còmiques que li passen a l'escola.

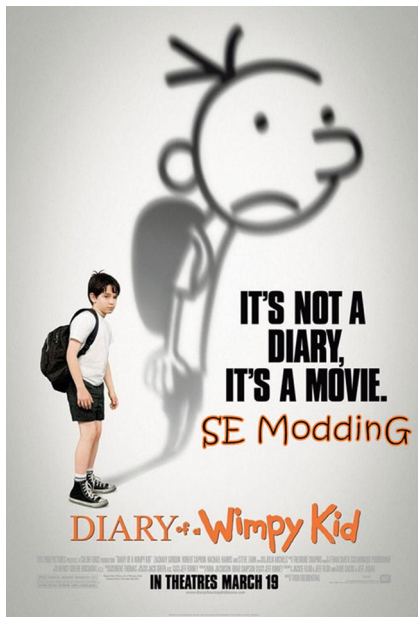
La seva mare li regala un diari perquè hi escrigui el que li passa a l'escola i fora de l'escola. En Greg hi recull tot el que li passa amb els amics i companys, tots els embolics i les seves primeres preocupacions.

Envoltat d'alumnes que ja s'afaiten i que són molt més alts, en Greg explica les seves dissorts amb un toc d'humor i uns quants dibuixos. *Diari del Greg* és una curiosa combinació entre literatura per a preadolescents, còmic i tires còmiques que atrapa el lector amb un humor senzill i directe. Cada pàgina explica aventures i prodiga acció, cada vinyeta és una gràcia al lector i cada llibre de la sèrie dóna més detalls de la vida d'aquest noi de dotze anys.

En Greg conviu i passa les hores mortes amb una colla d'amics que representen tots els tòpics dels companys de l'institut. Ens descobreix els seus primers millors amics (i també els segons, i els tercers...) i les estratègies que els uns i els altres fan per ser acceptats socialment i reconeguts. Fregley, Rowley, Manny i Rodrick són els fidels companys de totes les seves aventures.

Ha estat adaptat al cinema (2010).

Exemple

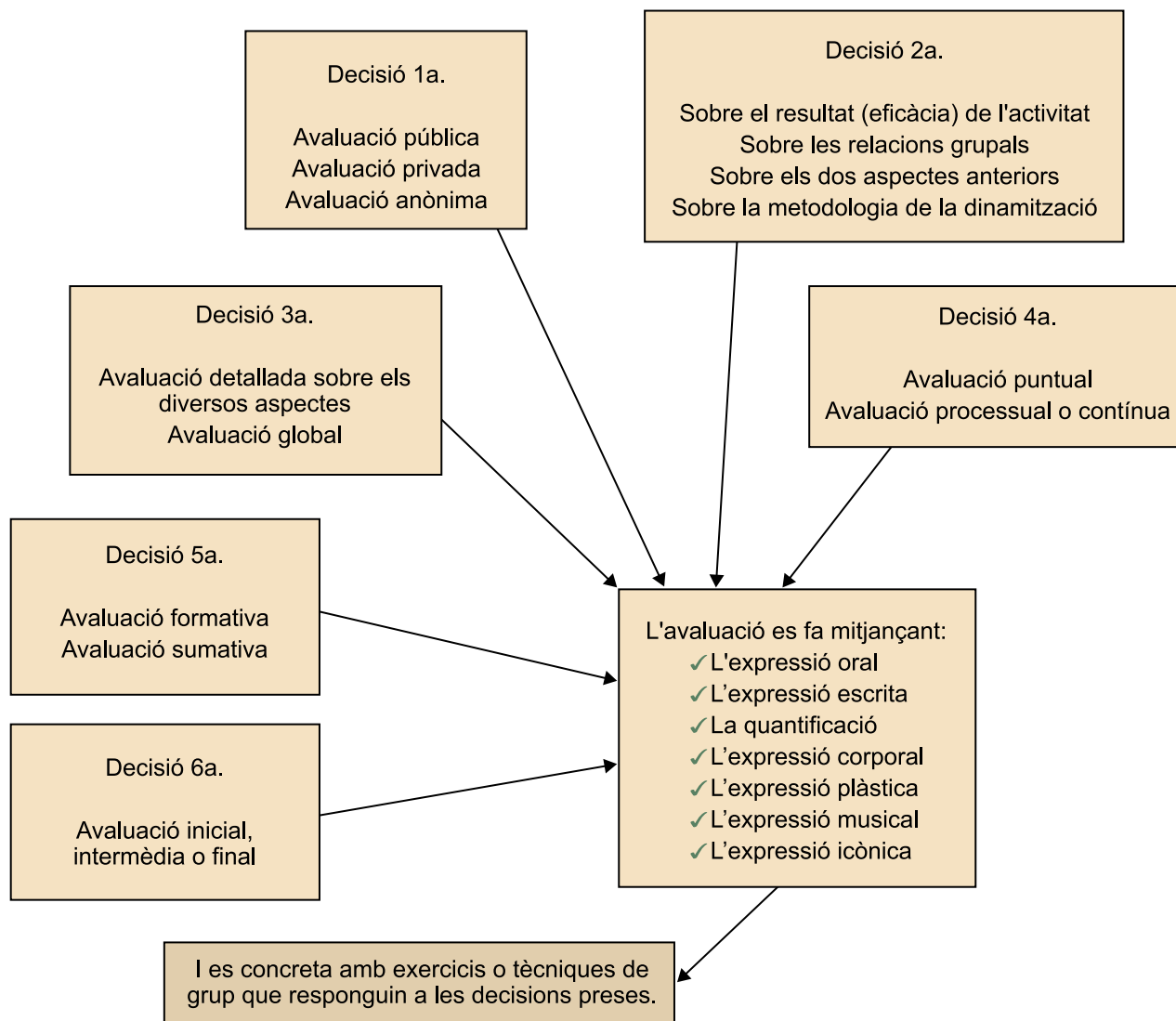
En la pel·lícula *The blind side*, de John Lee Hancock (2009), la valoració és positiva per a les dues parts.

Basada en fets reals, narra la història de Michael Oher, un jove afroamericà sense casa que troba ajuda i empara en una família blanca, disposada a donar-li el suport necessari perquè pugui desenvolupar tot el seu potencial, tant per triomfar com a jugador de futbol americà com en la vida. Per part seva, Oher també influirà en la vida dels membres de la família Touhy, que també viuran experiències de descobriment personal. El canvi d'ambient significa desafiaments igualment nous que el jove haurà de vèncer, i haurà de donar el màxim de si mateix com a esportista i com a persona.

L'eficàcia de l'avaluació va necessàriament lligada a l'elecció correcta dels instruments i les formes que s'utilitzaran. Aquesta elecció la determinen decisions anteriors que podem resumir en el quadre següent, que mostra que realment la manera de plantejar l'avaluació és el resultat d'una sèrie de presa de decisions que es poden resumir així:

L'avaluació com a procés de presa de decisions

Així, si volem avaluar unes jornades de convivència de manera anònima, incidint especialment en les relacions interpersonals que s'han produït al llarg de tot el procés (de totes les jornades, sense referir-se a cap moment concret), buscant una apreciació global que respongui a la totalitat de la vivència i desitjant que s'expressi des d'un vessant formatiu, podem triar l'expressió corporal, verbalitzada posteriorment, i fer l'exercici de la falla que plantegem a continuació.

Si, en canvi, volem fer una avaluació anònima –especialment sobre l'eficàcia del curs, jornades, activitat–, analitzar de manera detallada cada moment i expressa-ho de manera sumativa en una escala determinada (sobre 10, sobre 7, etc.), haurem de triar la quantificació com a forma d'expressió i concretar-la en un qüestionari anònim en què es valori cada aspecte sobre una escala establerta prèviament.

El procés de presa de decisions és, per tant, l'esquelet de l'avaluació, la columna vertebral. L'instrument amb què farem aquesta avaluació no hauria de ser triat a l'atzar, sinó que hauria de ser la conseqüència de les decisions preses, que, en conjunt, configuren un sistema d'avaluació que requereix un instrument determinat per a poder-la dur a terme.

Cal passar els límits de l'avaluació que es fa habitualment i considerar que és un acte important, o bé per a recapitular el que s'ha fet fins aquell moment, o bé per a analitzar a fons el que s'ha fet i tenir pautes diferents per a plantejar una nova activitat. Massa cops l'avaluació és vista com un tràmit.

En les pàgines següents presentem alguns exemples d'exercicis per a fer l'avaluació utilitzant diverses formes d'expressió adaptables a una diversitat de grups i de situacions.

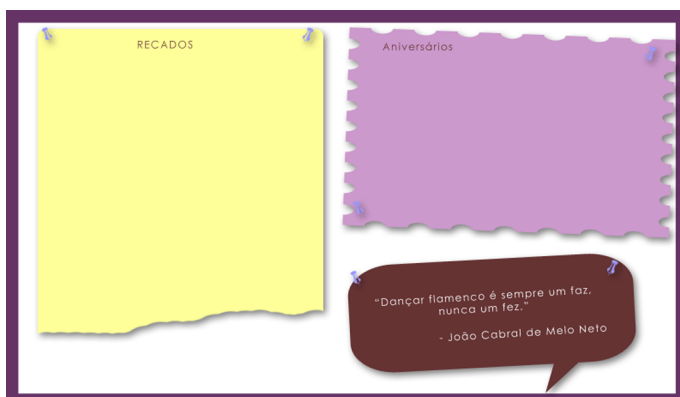
Reflexió

L'avaluació necessita temps i planificació; massa cops l'avaluació es pren com un tràmit i se li concedeix poc temps i poca importància, amb la qual cosa amb prou feines es tenen en compte els resultats.

3. Tècniques d'avaluació de l'activitat grupal

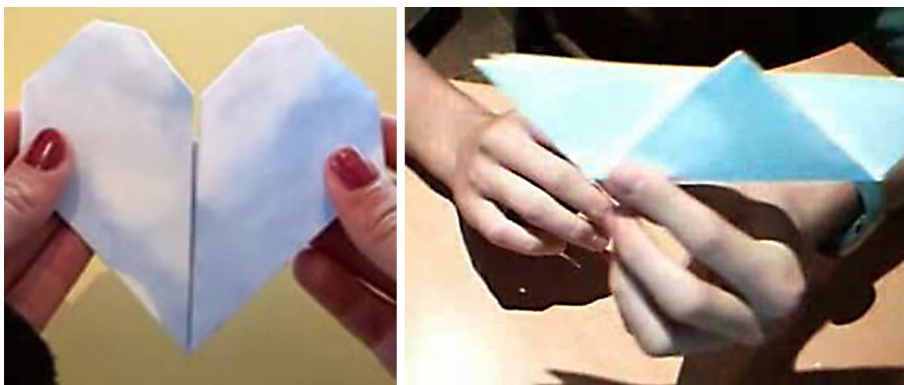
3.1. Avaluació contínua: les tres opcions

	1. Avaluació contínua: les tres opcions
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluar permanentment l'activitat del grup, associació o col·lectiu • Establir un canal permanent d'expressió de les opinions pròpies sobre les relacions i la productivitat grupal • Facilitar la comunicació entre els membres del grup
Etapea grupal	Totes les etapes grupals, excepte l'etapa inicial, en què la productivitat és pràcticament nul·la i les relacions encara molt escasses
Nre. participants	Apropiada per a grups entre 20-50 persones
Edat idònia	A partir de 10 anys
Durada	Durant tota l'activitat que estigui desenvolupant el grup. Es pot plantejar de manera permanent com a avaluació contínua d'un grup o associació
Lloc adequat	Els murals, pissarres, cartolines, segons el suport que s'utilitzi han de ser en lloc accessible i fàcil per a escriure i llegir. De la mateixa manera els retoladors han d'estar al costat del mural
Materials	Fulls de paper continu o cartolines de colors clars per a facilitar la lectura. No convé utilitzar pissarres (que es poden esborrar), ja que es vol que la majoria dels components pugui veure el que s'escriu
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos</i> .
Exercicis anàlegs	Es tracta d'una variant de l'exercici clàssic de Felicito, crítico, propono
Actituds potenciades	Esperit crític, observació, comunicació grupal, expressió lliure
Descripció	<ol style="list-style-type: none"> 1) En un lloc que sigui visible i accessible per als membres del grup es col·loca un paper continu dividit en tres espais per columnes, o bé es col·loquen tres cartolines de colors clars. A prop de les cartolines o el paper es deixen retoladors gruixuts, de colors que ressaltin sobre el fons de les cartolines. 2) Cada cartell tindrà un dels títols següents: "Vull destacar", "No m'ha agradat", "Podríem". 3) El grup es planteja la necessitat de saber l'opinió dels membres, tant sobre activitats concretes que es facin com sobre la marxa habitual del grup o l'associació. Per a això han d'escriure quan vulguin una felicitació, crítica o proposta als cartells indicats. 4) Cada cert temps, en l'àmbit d'assemblea general, els coordinadors del grup llegeixen les felicitacions, crítiques o propostes i són discutides o comentades per tots els membres del grup.
Explotació pedagògica	La utilització d'aquest exercici de manera habitual genera una pràctica d'autoavaluació grupal molt interessant, ja que el grup s'habitua a reflexionar permanentment sobre les seves accions, les seves relacions i les seves comunicacions. Un dels riscos d'aquest tipus d'exercicis és que els murals quedin visibles molt de temps sense ser utilitzats. Si això passa, entrem en una situació contradictòria, ja que es converteixen en una espècie de quadre i suggereixen el contrari del que volíem: la idea que sorgeix és que no hi ha res per a dir perquè no és interessant dir-ho o perquè es temen les possibles represàlies per als que ho diuen.
Variants	Una de les qüestions que cal plantejar és si, després de cada escrit de felicitació, crítica o proposta, hi ha d'haver entre parèntesis el nom de qui ho escriu o si, en canvi, és més convenient que sigui una expressió anònima. En el primer dels casos s'afavoreix la claredat de la comunicació, però sens dubte es dificulta l'expressió espontània, ja que hi haurà algunes comunicacions tant de crítiques com de felicitacions que no seran exposades, ja que hi haurà qui no voldrà ser identificat amb aquestes expressions.
Observacions	Els cartells han de ser canviats cada poques setmanes encara que no estiguin plens, ja que en cap moment han de semblar que són un recurs vell i poc utilitzat.

3.2. Avaluació per l'expressió plàstica: la plàstica del foli

	2. Avaluació per l'expressió plàstica: la plàstica del foli
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluar de manera no verbal una activitat o una etapa de la vida grupal • Desenvolupar la creativitat personal mitjançant l'expressió plàstica
Etapa grupal	Etapa final. També es pot utilitzar en les etapes de definició de l'estil grupal o d'eficàcia, després d'una activitat que es vol avaluar.
Nre. participants	Fins a 30 persones. Amb més gent seria difícil que la majoria dels membres del grup mostressin i poguessin explicar el que han fet.
Edat idònia	A partir de 12 anys
Durada	Depèn de la mida del grup. Podem calcular que, per a un grup de 25 persones, caldria deixar 10 minuts per a treballar el paper i uns 15 minuts per a explicar els treballs que s'han fet.
Lloc adequat	Qualsevol
Materials	Un full de paper, no necessàriament en blanc (poden ser diaris, revistes o paper per reciclar)
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos</i> .
Exercicis anàlegs	Original de l'autor i de M. Coronado (1985).
Actituds potenciades	Introspecció, comunicació no verbal, creativitat, esperit crític
Descripció	Cada participant rep un foli o un tros de paper i només amb les mans ha de fer una composició que simbolitzi els seus pensaments o sentiments respecte del treball que s'ha fet. Quan tothom ha acabat, es convida qui ho vulgui a explicar el sentit de la seva obra, mentre l'ensenya a la resta del grup.
Explotació pedagògica	Com en altres ocasions en què usem un símbol, el paper té aquí la missió de reduir la intensitat comunicativa, de manera que sigui més fàcil verbalitzar un sentiment o una opinió si prèviament es mostra mitjançant una composició plàstica que ja manifesta al grup quina és l'opinió de l'autor.
Variants	Amb el mateix principi, es poden utilitzar altres elements en la composició com sorra, pedres, fulles, etc.
Observacions	S'ha de procurar que una part important del grup mostri i expliqui el que ha fet, ja que la riquesa de l'exercici es basa en què hi hagi una quantitat important de verbalitzacions de l'avaluació.

3.3. Avaluació per l'expressió musical: registres musicals

	3. Avaluació per l'expressió musical: registres musicals
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Potenciar la comunicació de manera no verbal en l'avaluació d'activitats i relacions grupals • Alliberar sentiments no comunicats, mitjançant l'expressió musical • Compartir sentiments amb la resta de membres del grup
Etapa grupal	Etapa final. També es pot utilitzar en les etapes de definició de l'estil grupal o d'eficàcia, després d'una activitat que es vol avaluar
Nre. participants	Fins a 30 persones. Amb més gent, seria difícil que la majoria dels membres del grup mostressin i poguessin explicar el que han fet
Edat idònia	A partir de 12 anys, quan ja hagin desenvolupat una certa capacitat d'abstracció
Durada	L'exercici es desenvolupa en dos moments. Els enregistraments musicals necessiten un temps llarg, com a mínim unes hores, ja que els participants han de seleccionar un fragment musical i després gravar-lo. El segon moment, la presentació dels enregistraments i els comentaris, pot durar entre 30-45 minuts
Lloc adequat	Qualsevol en què puguin tenir accés a un enregistrator i un reproductor
Materials	Per al primer moment de l'exercici cal tenir música variada, de diferents estils i ritmes. Alhora fa falta un enregistrator i un reproductor.
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos</i> .
Exercicis anàlegs	
Actituds potenciades	Creativitat musical, espontaneïtat, transferència psicològica, comunicació no verbal
Descripció	<ol style="list-style-type: none"> 1) L'exercici es fa en dos moments diferents. En el primer es reuneix el grup i se li planteja que volem saber la seva opinió sobre el contingut, les relacions o les vivències d'una determinada activitat, temps, fase del grup, etc. 2) Per a això han de triar, entre la música que tindran a la seva disposició, un fragment musical de 30 segons que respongui al que pensen o senten respecte a l'activitat avaluada. 3) A continuació, l'enregistraran i l'inclouran en un arxiu. Cal que tinguin prou temps per a seleccionar els fragments musicals i gravar-los. 4) Acabada l'etapa anterior, es reuneix el grup i es reproduïx l'arxiu amb tots els fragments musicals, de manera que se sentin seguits. 5) Després es convida el grup a manifestar què pensa del que ha sentit i especialment dels sentiments o opinions que la música escoltada els suggereix.
Explotació pedagògica	L'exercici serveix tant per a manifestar l'estat general dels sentiments grupals respecte d'una etapa o activitat viscuda com per a captar sentiments individuals no verbalitzats i que apareixen amagats darrere d'alguns fragments musicals.
Variants	Es pot fer amb ordinadors, MP3 o mòbils.

3. Avaluació per l'expressió musical: registres musicals	
Observacions	L'exercici és fàcil de portar a terme quan la majoria d'enregistraments musicals tradueixen una situació positiva i manifesten alegria. En canvi, de vegades apareix algun fragment musical que manifesta angoixa, tristesa, opressió, etc. És interessant que, en l'avaluació, el grup percebi i interpreti aquests sentiments, encara que l'autor no s'identifiqui. De vegades, aquesta identificació resulta difícil en el moment de l'avaluació i es pot deixar l'opció que els autors s'identifiquin en un altre moment.

3.4. Avaluació per l'expressió corporal: la falla

4. Avaluació per l'expressió corporal: la falla	
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestar els sentiments i opinions que desperta una activitat o etapa grupal mitjançant l'expressió corporal • Avaluar l'activitat grupal de manera no verbal • Avaluar de manera no verbal una activitat o una etapa de la vida grupal
Etapla grupal	Etapla final. També es pot utilitzar en les etapes de definició de l'estil grupal o d'eficàcia, després d'una activitat que es vol avaluar
Nre. participants	Perquè hi participin tots els membres, l'exercici és difícil de fer amb grups de més de 25 persones
Edat idònia	A partir de 10 anys
Durada	30 minuts
Lloc adequat	Interior en sala àmplia amb poc mobiliari o bé a l'exterior
Materials	Cap
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos</i> .
Exercicis anàlegs	R. Hostie (1975). <i>Grupo escultórico</i> .
Actituds potenciades	Comunicació no verbal, creativitat, alliberament de sentiments no manifestats, confiança grupal
Descripció	<p>1) Amb el grup reunit per a avaluar una activitat, treball o etapa grupal, s'explica que volem saber què pensen del que s'ha fet i que, per a això, farem una falla que manifesti l'opinió del grup. Una persona o dues seran els artistes i la resta seran ninots de falla. Els artistes faran la falla de manera que la ubicació i la posició de les persones representi la idea que ells tenen del grup en aquell moment o activitat. Els ninots de falla no tenen opinió en aquest moment, se situaran en la posició i ubicació establerta per l'artista.</p> <p>2) Una vegada acabada la falla, es convida el conjunt del grup a observar-la i llavors es designen uns altres artistes que faran els canvis o les modificacions que considerin en la ubicació o posició dels ninots segons la idea de grup que tinguin.</p> <p>3) Es repeteix el pas anterior dues vegades o tres.</p> <p>4) Després, els membres del grup deixen la falla i, asseguts, comenten fins a quin punt reproduïa la imatge grupal.</p>
Explotació pedagògica	Aquest és un exercici molt ric a l'hora de manifestar les relacions grupals que hi ha, però a la vegada difícil de fer si els membres del grup no col·laboren totalment amb els escultors o artistes. Per això és interessant motivar el grup d'entrada perquè col·labori i alhora demanar als artistes que no posin ningú en postures complicades, tant perquè físicament és difícil com per a evitar situacions excessivament compromeses.
Variants	Es pot fer la composició només d'una falla, que després serà criticada per la resta de membres del grup.
Observacions	Cal intentar que els artistes col·loquin tots els membres del grup com a ninots en una posició que manifesti la seva participació activa en la falla. Sovint, els artistes, després de col·locar els membres més actius del grup, deixen 10 o 15 persones com a complement, i les posen en qualsevol lloc de la falla. Cal evitar això, ja que, a més que no ens diu res de la situació d'aquestes persones, resulta decebedor i poc motivador que es digui que no tenen importància en la vida grupal.

3.5. Avaluació per l'expressió escrita: correspondència anònima

5. Avaluació per l'expressió escrita: correspondència anònima	
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluació en detall mitjançant l'expressió escrita • Facilitar la percepció grupal de l'opinió dels membres • Desenvolupar la comunicació sobre l'àrea cega de la finestra de Johari
Etapea grupal	Etapea final. També es pot utilitzar en les etapes de definició de l'estil grupal o d'eficàcia, després d'una activitat que es vol avaluar
Nre. participants	20-30 persones
Edat idònia	A partir de 10 anys
Durada	45 minuts (10 per a escriure cartes i 30 més per a llegir-les i comentar-les)
Lloc adequat	Interior amb taules o pupitres que permetin escriure amb facilitat
Materials	Fulls i bolígrafs
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos</i> .
Exercicis anàlegs	Qualsevol exercici d'avaluació mitjançant l'expressió escrita
Actituds potenciades	Introspecció, comunicació no verbal, percepció grupal
Descripció	<ol style="list-style-type: none"> 1) S'indica als membres del grup que s'avaluarà l'activitat feta mitjançant l'expressió escrita i se'ls demana que escriguin una carta a un amic o amiga o al coordinador de l'activitat o del grup amb el qual pensen o senten respecte a l'activitat o a l'etapa que analitzaran. No han de signar la carta, si no és que ho volen fer expressament. 2) Els membres del grup escriuen les cartes i les lliuren a una persona o dues que s'han establert prèviament. 3) Les persones que han recollit les cartes les llegeixen en veu alta, de manera que el grup senti el que pensen els membres. 4) El grup comenta el contingut general de les cartes.
Explotació pedagògica	S'ha d'intentar llegir les cartes amb facilitat i sense remarcar-ne cap passatge. Si es fa en un entorn bilingüe, cal procurar que cada un dels lectors domini bé una llengua o totes dues.
Variants	En grups petits, es pot plantejar un pas final en el qual el grup intenta endevinar qui ha escrit la carta.

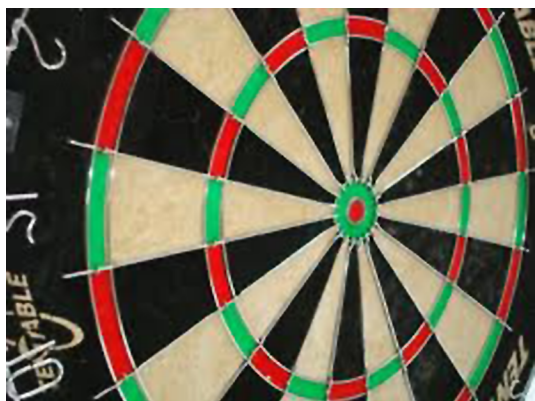

3.6. Avaluació per l'expressió oral: qualificatius

	6. Avaluació per l'expressió oral: qualificatius
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluar de manera ràpida i breu una activitat que s'hagi fet • Expressar públicament els pensaments
Etapa grupal	Etapa final. També es pot utilitzar en les etapes de definició de l'estil grupal o d'eficàcia, després d'una activitat que es vol avaluar
Nre. participants	20-40 persones
Edat idònia	A partir de 10 anys
Durada	15-20 minuts segons el nombre de participants
Lloc adequat	Qualsevol
Materials	Cap
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos.</i>
Exercicis anàlegs	
Actituds potenciades	Sinceritat, comunicació, confiança grupal
Descripció	<ol style="list-style-type: none"> 1) Després d'una activitat, s'indica al grup que se'n farà una avaluació. Per a això, s'estableixen els diversos aspectes de l'activitat que caldrà avaluar, o bé s'assenyala que s'avaluarà l'activitat en conjunt. 2) Es diu en veu alta un dels aspectes que es volen avaluar i es demana a tothom que digui un adjectiu que qualifiqui aquest aspecte. Si es preveu que hi haurà dificultats per a trobar els adjectius, se'n pot posar a la paret una llista, procurant que hi hagi adjectius positius, negatius i neutres. 3) Algun membre del grup pren nota de la freqüència amb què s'indiquen els adjectius i, en acabar cada ronda, repeteix els dos adjectius més anomenats. 4) Es repeteix aquest pas amb tots els aspectes de l'activitat. 5) Finalment, es fa un comentari general de com s'ha qualificat l'activitat i per què.
Explotació pedagògica	Aquesta és una forma d'avaluació breu que s'ha de fer de manera àgil, per la qual cosa encara que es perdi riquesa de vocabulari, generalment és preferible establir la llista d'adjectius.
Variants	

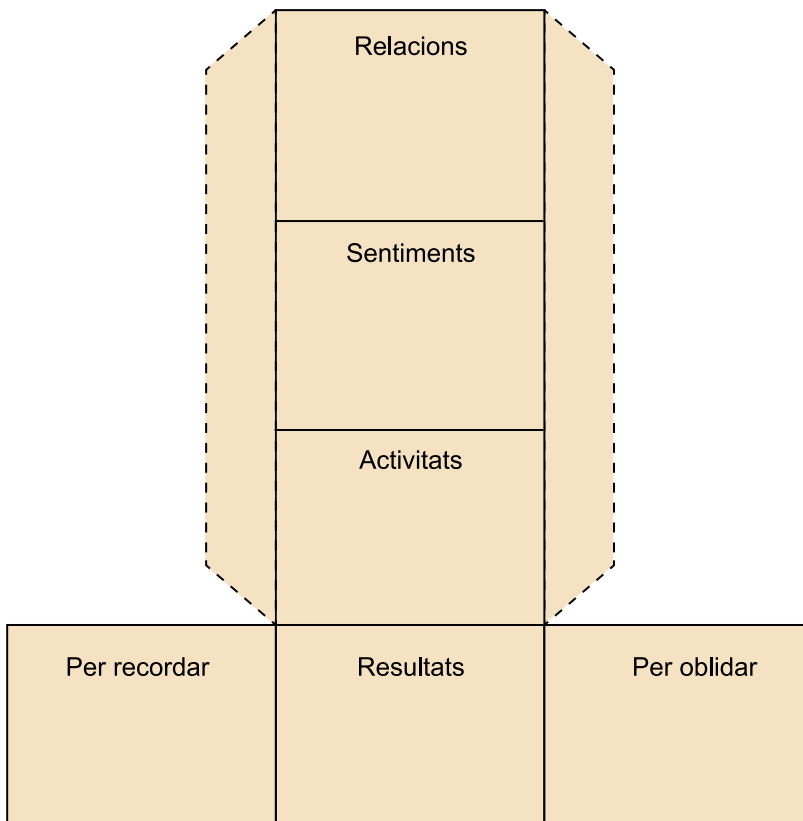
3.7. Avaluació per la quantificació: la diana

7. Avaluació per la quantificació: la diana	
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluar una activitat de manera global i breu • Tenir ràpidament i de manera intuïtiva i precisa una visió de l'avaluació global del grup sobre aquesta activitat
Etapa grupal	Etapa final. També es pot utilitzar en les etapes de definició de l'estil grupal o d'eficàcia, després d'una activitat que es vol avaluar
Nre. participants	20-30 persones
Edat idònia	A partir de 8 anys
Durada	15 minuts
Lloc adequat	Sala àmplia o exterior
Materials	Paper continu, fitxes de colors o altres símbols diferenciats (pedres, fulles, etc.)
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos</i> .
Exercicis anàlegs	Qualsevol exercici d'avaluació per la quantificació
Actituds potenciades	Espontaneïtat, sinceritat, esperit de grup
Descripció	<ol style="list-style-type: none"> 1) Es dibuixa una diana gran al terra de la sala amb cinc cercles concèntrics que es numeren de l'1 (el més exterior) al 5 (el central). Es pot fer amb paper continu o sobre el terra directament si és a l'exterior. 2) S'estableixen els aspectes de l'activitat que s'avaluaran o bé s'indica si s'avalua tota l'activitat conjuntament. 3) Es reparteixen símbols diferents per a cada un dels aspectes (per exemple, fitxes de colors o elements naturals diferents, com pedres, fulles, trossets de branques...). 4) Es demana als participants que col·loquin els seus símbols en el cercle de la diana corresponent segons com valorin aquest aspecte de l'activitat. 5) Quan tots els han col·locat, s'observa el resultat final i es comenta.
Explotació pedagògica	Sens dubte, la part més interessant de l'exercici és l'anàlisi de la diana. Els símbols s'hauran anat agrupant o dispersant, marcant les valoracions per a les diferents activitats, però això és només el suport perquè el grup l'exploti. Serà a partir de les agrupacions que l'animador vegi a la diana quan haurà de començar a fer preguntes que motivin els comentaris del grup sobre la situació dels símbols a la diana i el seu significat.
Variants	Encara que habitualment es fan servir cercles concèntrics per a fer la diana, també es poden utilitzar altres figures geomètriques com quadrats o triangles, com també formes icòniques irregulars (una escala, una muntanya, etc.).
Observacions	És important utilitzar símbols molt diferents en forma i color per a fer l'avaluació més àgil i intuïtiva.

3.8. Avaluació global: el dau

	8. Avaluació global: el dau
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluar una activitat o programa des dels diferents aspectes de la implicació personal • Facilitar l'expressió de sentiments i relacions interpersonals mitjançant la comunicació oral a partir d'un suport escrit previ • Dinamitzar l'avaluació en forçar indirectament la comunicació
Etapa grupal	Etapa final
Nre. participants	Grup petit i mitjà. Màxim 20 persones
Edat idònia	A partir de la preadolescència. Es pot adaptar a més petits
Durada	Depèn del nombre de membres del grup. Uns 30 minuts
Lloc adequat	Qualsevol
Materials	Un dau de paper construït segons la maqueta que hi ha a continuació. Goma d'enganxar o cinta adhesiva
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos</i> .
Actituds potenciades	Espontaneïtat, comunicació interpersonal, confiança, esperit crític
Descripció	<p>1) A partir de la maqueta que presentem, es demana als membres del grup que escriguin a cada una de les caselles del dau les seves opinions respecte a les activitats, les relacions, els seus sentiments i els resultats obtinguts en l'activitat o el projecte que avaluen. Així mateix, es demana que indiquin dos o tres aspectes que vulguin recordar i uns altres que vulguin oblidar.</p> <p>2) Una vegada fet això, es demana als jugadors que construeixin el dau retallant la figura i enganxant-la.</p> <p>3) Quan tots els membres del grup tenen el seu dau construït, es numeren i s'asseuen en cercle o al voltant d'una taula. A continuació, l'animador diu un nombre i la persona que el té tira el seu dau al centre del grup.</p> <p>4) Es mira què ha sortit al dau. Suposem que diu "Relacions". Llavors la persona que l'ha tirat llegeix el que ha escrit i ho explica a la resta del grup. Quan acaba, diu un altre nombre i la persona que el té tira el seu dau al centre i repeteix l'acció anterior.</p> <p>5) L'exercici s'acaba quan una majoria dels membres del grup hagin tirat el seu dau. Llavors s'obre un torn en què qualsevol membre del grup pot aclarir les avaluacions que s'han fet abans, matisar-les o discrepar-ne.</p>
Explotació pedagògica	L'exercici busca agilitat en l'avaluació i no s'han d'admetre controvèrsies fins a l'últim pas. S'ha d'intentar crear un clima de confiança, per la qual cosa l'escolta activa és fonamental.
Variants	Quan el primer membre del grup que llegeixi la seva avaluació acabi de parlar, pot dir dos nombres i les dues persones que els tinguin han de llegir la seva avaluació sobre el mateix aspecte. Quan acaben, l'animador torna a indicar un nombre i la persona que el té tira el dau.
Observacions	El dau s'ha de construir en un foli o una superfície més gran perquè els membres del grup tinguin espai per a escriure.

3.9. Avaluació global: els colors

	9. Avaluació global: els colors
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluar de manera ràpida una activitat • Facilitar l'expressió d'opinions i sentiments • Elaborar judicis d'opinió de manera global
Etapa grupal	Etapa final
Nre. participants	10-30 persones
Edat idònia	A partir de 7-8 anys
Durada	Uns 30 minuts
Lloc adequat	Sala àmplia o exterior
Materials	Gomets de colors. Folis
Autor	J. M. Senent (2009). <i>Intervención socioeducativa en grupos.</i>
Actituds potenciades	Esperit crític, sinceritat

9. Avaluació global: els colors	
Descripció	<p>1) Es posen a la paret de la sala els diversos folis. En cada un haurem escrit l'aspecte de l'activitat que vulguem avaluar (per exemple, àpats, jocs, vetllades nocturnes, excursions, relació amb els companys).</p> <p>2) Es deixen tires de gomets verds, blaus, grocs, marrons i vermells, perquè els nens n'agafin un i l'enganxin al foli de l'activitat corresponent segons l'escala següent: Gomet verd: m'ha agradat molt Gomet blau: ha estat bé Gomet groc: m'ha deixat indiferent Gomet marró: m'ha agradat poc Gomet vermell: no m'ha agradat gens</p> <p>3) Es convida els nens a aixecar-se lliurement i a enganxar els gomets als folis.</p> <p>4) Quan tothom hagi acabat, s'observa quin color predomina a cada foli i es comenta aquest resultat amb els nens.</p>
Explotació pedagògica	Abans d'enganxar els gomets, s'ha d'explicar molt bé el sentit de l'avaluació i s'ha de demanar expressament als nens que pensin quin gomet enganxaran, després d'haver fet una avaluació de cada aspecte.
Variants	
Observacions	De vegades el foli tindrà un color clarament dominant, però, segons com, els colors poden aparèixer molt barrejats i serà amb l'expressió oral col·lectiva que el grup explicarà per què ha passat això.

Resum

És evident que podem avaluar cada un dels exercicis de dinàmica grupal que fem, però molts cops això només té sentit quan es tracta d'exercicis llargs, complexos i intensos en els quals els membres del grup han tingut una vivència susceptible de ser examinada des d'angles diferents.

En canvi, quan ens referim a un procés de dinamització grupal determinat, i no a un exercici concret, serà absolutament necessari avaluar-lo en diversos moments, almenys en l'etapa intermèdia i en el moment final.

Mitjançant les tècniques de grup, l'avaluació és un procés de presa de decisions en el qual l'última serà quin exercici concret convé desenvolupar, però per arribar a aquesta última decisió hem hagut d'anar delimitant quin tipus d'avaluació volem fer. Això exigeix una certa resistència a la tendència que avaluar és preguntar simplement el que ha semblat bé o malament de l'activitat que s'ha fet. És justament aquesta actitud la que ens sol portar a fer avaluacions finals ràpides, amb poca participació i poques possibilitats que realment incideixi en el grup.

1) La primera decisió que cal prendre és sobre **quan** volem fer l'avaluació. Des d'aquest punt de vista, l'avaluació pot ser:

- a) inicial
- b) intermèdia
- c) final

2) Un cop presa aquesta decisió, hem d'afrontar una segona decisió: **què** volem avaluar, és a dir, en què enfocarem la nostra avaluació; aquí tenim diverses opcions, no necessàriament incompatibles les unes amb les altres:

- a) Avaluar el resultat de l'activitat.
- b) Avaluar el procés que el grup ha desenvolupat per a arribar al final de l'activitat, els passos que ha anat fent i les decisions que ha pres mentre durava.
- c) Avaluar les relacions que hi ha entre els membres del grup durant el desenvolupament de l'activitat.
- d) Avaluar la metodologia de treball que ha utilitzat el grup, i relacionar-la amb el resultat de l'activitat que estem avaluant.

3) Una tercera opció és decidir **qui** avaluarà el procés de dinamització o de l'activitat concreta que es vol avaluar. Hi ha dues opcions:

- a) el grup
- b) l'animador

4) Un quart plantejament és **de quina manera** es farà l'avaluació, que pot ser:

- a) anònima

- b) pública
- c) privada

5) El cinquè aspecte de l'avaluació és **amb quins instruments** es farà l'avaluació.

Cal passar els límits de l'avaluació que es fa habitualment i considerar que és un acte important, o bé per a recapitular el que s'ha fet fins aquell moment, o bé per a analitzar a fons el que s'ha fet i tenir pautes diferents per a plantejar una nova activitat. Massa cops l'avaluació és vista com un tràmit i se li concedeix poc temps i poca importància, amb la qual cosa amb prou feines es tenen en compte els resultats.

En les pàgines anteriors hem presentat alguns exemples d'exercicis per a fer l'avaluació utilitzant diverses formes d'expressió adaptables a una diversitat de grups i de situacions.

Glossari

avaluació grupal *f* Procés de presa de decisions que ens permet reflexionar sobre les relacions i la productivitat d'un grup durant un període de temps.

avaluació anònima *f* Avaluació en què destaca el contingut de l'avaluació, però s'ignora qui l'ha feta.

avaluació pública *f* Són coneguts tant el contingut com els autors de l'avaluació.

avaluació privada *f* Semblant a l'anterior però feta només amb una persona o un grup petit.

Bibliografia

- Andreola, B. S. (1984). *Dinámica de Grupo*. Santander: Editorial Sal Terrae.
- Andueza, M. (1983). *Dinámica de Grupos en Educación*. Mèxic: Trillas.
- Angelin, P. (1974). *Diccionario de Técnicas de Grupos*. Salamanca: Sígueme.
- Antons, K. (1981). *Práctica de la dinámica de grupos*. Barcelona: Herder.
- Antunes, C. (1975). *Técnicas pedagógicas de la dinámica de grupos*. Buenos Aires: Humanitas.
- Ballenato, G. (2005). *Trabajo en equipo: dinámica y participación en los grupos*. Madrid: Pirámide.
- Barceló, B. (2003). *Creer en grupo: una aproximación desde el enfoque centrado en la persona*. Bilbao: Desclée de Brouwer, cop.
- Barlow, M. (1993). *Le travail en groupe des élèves*. París: Armand Colin éditeur.
- Blanco, A., Caballero, A., i De la Corte, L. (2005). *Psicología de los grupos*. Madrid: Pearson-Prentice Hall.
- Brunet, J. i Negro, J. L. (1988). *Tutoría con adolescentes*. Madrid: Ediciones San Pío X.
- Castillo, S. (2003). *Animación y dinámica de grupos*. Barcelona: Altamar.
- Cembranos, F. (2003). *Grupos inteligentes: teoría y práctica del trabajo en equipo*. Madrid: Editorial Popular.
- Churba, C. A. (2004). *La creatividad: un enfoque dinamizador de las personas y las organizaciones*. Buenos Aires: Dunken.
- Fuente, R. de la i Diego, R. de (2007). *Estrategias de liderazgo y desarrollo de personas en las organizaciones*. Madrid: Pirámide.
- Gil, F. i Alcover, C. M. (2004). *Técnicas grupales en contextos organizacionales*. Madrid: Pirámide.
- Hostie, R. (1976). *Técnicas de dinámica de grupos: curso de sensibilización en las relaciones humanas*. Madrid: ICCE.
- Huici, C. i Gómez, A. (2004). *Técnicas de grupo: guía didáctica*. Madrid: UNED.
- Huici, C. i Morales, J. F. (2005). *Psicología de grupos*. Madrid: UNED.
- Ibáñez, J. (2003). *Más allá de la sociología: el grupo de discusión. Teoría y crítica*. Madrid: Siglo Veintiuno de España.
- López, A. (2000). *Cómo dirigir grupos con eficacia: 26 estrategias básicas*. Madrid: CCS.
- Lobato, C. (1984). *Animación de grupos*. Madrid: CCS.
- Núñez, T. (2000). *El grupo y su eficacia: técnicas al servicio de la dirección y coordinación de grupos*. Barcelona: EUB.
- Prieto, L. (2007). *El aprendizaje cooperativo*. Madrid: PPC.
- Sánchez, J. C. (2002). *Psicología de los grupos: teorías, procesos y aplicaciones*. Madrid: McGraw-Hill.
- Senent, J. M. (1998). *Animación y Pedagogía del Tiempo Libre*. Godella (València): Edetania Ediciones.
- Shaw, M. (1986). *Dinámica de Grupo*. Barcelona: Herder.
- Simon, P. i Albert, L. (1978). *Las relaciones interpersonales*. Barcelona: Herder.
- Stewart, G. L., Manz, C. C., i Sims, H. P. (2005). *Trabajo en equipo y dinámica de grupos*. Mèxic: Limusa-Wiley, cop.
- Trechera, J. L. (2003). *Trabajar en equipo: talento y talante. Técnicas de dinámica de grupos*. Bilbao: Desclée de Brouwer.

Vargas, L. i altres (1993). *Técnicas participativas para la educación popular*. Madrid: Editorial Popular.

Vopel, K. (1996). *Giocchi interattivi*. Leumann/Torí: Editrici Elle Di Ci.

Villa, J. (2002). *La animación de grupos*. Madrid: Escuela Española.

Zastrow, C. (2008). *Trabajo social con grupos*. Madrid: Paraninfo.

Bibliografía recomanada

Muñoz, F. J. (2009). *Elementos básicos de psicología de los grupos*. Huelva: Universidad de Huelva.

Pallarés, M. (1993). *Técnicas de grupo para educadores*. Madrid: ICCE.

Sáez, S. (2002). *Conducción de grupos y rol del coordinador*. Lleida: Milenio.

Senent, J. M. (2009). *Intervención socioeducativa en grupos*. València: Universitat de València.

